

te richten die niet alleen voor katholieken zou openstaan, nl. een volkspartij: de Katholieke Volkspartij oftewel de KVP.

De nieuwe naam werd eind december '45 geadopteerd.¹

Er waren twee overwinnaars: pater Stokman die in overeenstemming met de denkbeelden van aartsbisschop de Jong de althans uiterlijk nieuwe KVP van de grond had gekregen, en Romme die 'oud' en 'nieuw' had weten te verzoenen – begin '46 kwam vast te staan dat hij, niet geheel conform zijn eigen wensen (zijn inkomen zou achteruitgaan en dat meende hij jegens zijn gezin moeilijk te kunnen verantwoorden), na de algemene verkiezingen voorzitter zou worden van de Tweede Kamerfractie der KVP en daarmee haar politieke leider.

★

Toen Abraham Kuiper in 1879 tot voorzitter was gekozen van het toen opgerichte Centraal Comité van Anti-Revolutionaire Kiesverenigingen (in feite: de Anti-Revolutionaire Partij), had het eerste artikel van het ontworpen beginselprogramma 'trots', schreven wij in *Voorspel*, 'en niet zonder een zelfingenomenheid die anderen prikkelde', verklaard: 'De Anti-Revolutionaire of Christelijk-Historische richting vertegenwoordigt voorzoveel ons land aangaat, de grondtoon van ons volkskarakter, gelijk dit, door Oranje geleid, onder invloed der Hervorming omstreeks 1572 zijn stempel ontving en wenst dit overeenkomstig de gewijzigde volkstoestand in een vorm die aan de behoeften van onze tijd voldoet, te ontwikkelen.' In deze formulering waren de begrippen 'anti-revolutionair' en 'christelijk-historisch' aan elkaar gelijkgesteld, maar in de decennia die volgden, kwam hier een tegenstelling tussen. De aristocraat jhr. mr. A. F. de Savornin Lohman, evenals Kuiper een gereformeerde, ging zich in toenemende mate stoten aan Kuipers rechtlijnigheid en heerszucht – hij ging een groepering leiden, de Vrije Anti-Revolutionairen, waartoe niet alleen lidmaten van de door Kuiper in 1892 opgerichte Gereformeerde Kerken behoorden maar ook hervormden. Andere hervormden waren in die tijd lid van een groepering welke zich christelijk-historisch noemde, en toen zij in 1908 samenging met de Vrije Anti-

¹ Kort tevoren had het Rooms-Katholiek Werkliedenverbond zijn naam gewijzigd tot de Katholieke Arbeidersbeweging oftewel de KAB.